

อนุพุทธประวัติ ๘๐ องค์
แบ่งตามภูมิสำเนาได้ ๕ กลุ่ม ดังนี้

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	ก่อนอุปสมบท		การอุปสมบท			หลังอุปสมบท			สังกัดกลุ่ม	หมายเหตุ
		พึงธรรม	บรรลุลุธรรม	เอตทิกขุ	ติสรณฯ	ญัตติฯ	พึงธรรม	บรรลุลุธรรม	เอตทัคคะ		
๑. กรุงกบิลพัสดุ์											
1	พระอัญญาโกณฑัญญะ	ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร	โสตาบัน	√			อนัตตลักขณสูตร	อรหันต์	- รัตัญญะ	กลุ่มปัจฉิมวัย	
2	พระวชิระ		-	√				อรหันต์			
3	พระมหานามะ		-	√				อรหันต์			
4	พระอัสสชิ		-	√				อรหันต์			อาจารย์ของพระสารีบุตร
5	พระภัททิยะ		-	√				อรหันต์			
6	พระกาฬทายี							- ผู้ยังสกุลที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส	กลุ่มเจ้าชายศากยะ		
7	พระนันทะ							๑.) ผู้สำรวจอินทรีย์ ๖			
								๒.) ผู้มีความเกื้อกูลในปฏิภาณ			
8	พระราหุล				√			- ผู้ใคร่ในการศึกษา			สามเณรรูปแรก
9	พระอุบาลี							- ผู้ทรงไว้ซึ่งพระวินัย			
10	พระภัททิยะ							- ผู้เกิดในตระกูลสูง			เปล่งอุทาน : "สุขหนอๆ"
11	พระอนุรุทธะ							- ผู้มีทิพยจักขุญาณ			มหาปรีสิตก ๘
12	พระอานนท์							๑.) พหูสูต			ขอพร ๘ ประการ
								๒.) มีสติ			
								๓.) มีคติ			
								๔.) มีความเพียร			
								๕.) เป็นพุทธอุปัฏฐาก			
13	พระภคุ										
14	พระกิมพิละ										
15	พระนาลกะ								- บำเพ็ญโมกขปฏิบัติ		หลานอสิตตดาบส
16	พระปุลณมนันทานีบุตร	ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ๑๐ ประการ							- ธรรมกถึก		หลานพระอัญญาโกณฑัญญะ

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	ก่อนอุปสมบท		การอุปสมบท			หลังอุปสมบท			สังกัดกลุ่ม	หมายเหตุ
		พึงธรรม	บรรลุลหกรรม	เอหิภิกขุ	ติสรณฯ	ญัตติฯ	พึงธรรม	บรรลุลหกรรม	เอตทัคคะ		
๒. กรุงพาราณสี											
1	พระยสะ		อรหันต์	✓						กลุ่มพระยสะ และ สหาย ๕๔ คน	
2	พระวิมลละ		โสดาบัน	✓							
3	พระสุพาหุ		โสดาบัน	✓							
4	พระปุนณชิ		โสดาบัน	✓							
5	พระควัมปติ		โสดาบัน	✓							
6	พระอรุเวลกัสสปะ		โสดาบัน	✓					- ผู้มีบริวารมาก	กลุ่มชฎิล ๓ พี่น้อง และบริวาร ๑,๐๐๐	
7	พระนทีกัสสปะ		โสดาบัน	✓							
8	พระคยาภัสสปะ		โสดาบัน	✓							
๓. กรุงราชคฤห์/แคว้นมคธ											
1	พระสารีบุตร	จากพระอัสสี	โสดาบัน	✓					- ผู้มีปัญญามาก	กลุ่มเมืองนาลันทา	
2	พระขทิวรณียเววตะ								- ผู้อยู่ป่า		น้องชายพระสารีบุตร
3	พระอุปเสน								- ผู้นำมาซึ่งความเลื่อมใสโดยรอบ ในหมู่ชนทั้งชั้นสูงและชั้นต่ำ		น้องชายพระสารีบุตร
4	พระจุนทะ										
5	พระโมคคัลลนะ	จากพระสารีบุตร	โสดาบัน	✓					- ผู้มีฤทธิ์	เมืองโกลิตคาม	
6	พระมหากัสสปะ	โอวาท ๓							- ผู้ทรงรุดงค์	เมืองมหาติฏฐ	
7	พระราคะ								- ด้านปฏิภาณ		
									(ญาณแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนา)		
8	พระปิลโกลการทวาชะ								- ผู้บันลือสีหนาท		
9	พระมหาปันถกะ								- ผู้เจริญภาวนา		
10	พระจุพนันถกะ								- ผู้ชำนาญในมโนมยิทธิ		
11	พระโสณกุฎิกัณณะ								- ผู้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ		- บวชเณร ๓ ปีจึงจะได้บวช
											- คิษย์พระมหากัจจายนะ

12	พระกุมารกัสปะ									- ด้านจิตรทถา (แสดงธรรมได้วิจิตร)		- แม่ตั้งห้องตอนเป็นภิกษุณี
ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	ก่อนอุปสมบท		การอุปสมบท			หลังอุปสมบท			สังกัดกลุ่ม	หมายเหตุ	
		ฟังธรรม	บวรลัทธิธรรม	เอหิภิกขุ	ติสรณฯ	ญัตติฯ	ฟังธรรม	บวรลัทธิธรรม	เอตทัคคะ			
๔. กรุงสาวัดดี												
1	พระอชิตะ	ถามปัญหา	อรหันต์	✓								
2	พระติสสเมตเตยยะ		อรหันต์	✓								
3	พระปุนณกะ		อรหันต์	✓								
4	พระเมตตคุ		อรหันต์	✓								
5	พระโรตทะกะ		อรหันต์	✓								
6	พระอุปสีวะ		อรหันต์	✓								
7	พระนันทกะ		อรหันต์	✓								
8	พระเหมกะ		อรหันต์	✓							กลุ่มศิษย์ของ	
9	พระโตเทยยะ		อรหันต์	✓							พราหมณ์พาวรี	
10	พระกัปปะ		อรหันต์	✓							มี ๑๖ คน	
11	พระชตุกัณเณี		อรหันต์	✓								
12	พระภัทราวุธ		อรหันต์	✓								
13	พระอุทยะ		อรหันต์	✓								
14	พระโปสาละ		อรหันต์	✓								
15	พระโมฆราช		อรหันต์	✓								
16	พระปิงคิยะ		โสตาบัน	✓								
17	พระลกุณฏกัทธิยะ									- มีเสียงไพเราะ		- รูปร่างเล็กเตี้ยเหมือนเนร
18	พระสุภูติ									๑.) อรณวิหาร(เจริญเมตตาตามาน)		
										๒.) ทักขิไณยบุคคล		
19	พระกัณฑาเวระตะ									- ผู้ยินดีในมานสมาบัติ		- มักสงสัยในกัปปิยัตถุ
20	พระวักกลี									- สัทธาวิมุตติ(พ้นกิเลสด้วยศรัทธา)		
21	พระโกณฑธานะ									- ผู้จับสลากเป็นปฐม		- มีรูปผู้หญิงเดินตาม

อนุพุทธที่มีตำแหน่งเอตทัคคะ

แบ่งตามภูมิสำเนาได้

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	ก่อนอุปสมบท		การอุปสมบท			หลังอุปสมบท			สังกัดกลุ่ม	หมายเหตุ	
		ฟังธรรม	บรกรรม	เอหิภิกขุ	ติสรณ	ญัตติ	ฟังธรรม	บรกรรม	เอตทัคคะ			
๑. กรุงกบิลพัสดุ์												
๑	พระอัญญาโกณฑัญญะ	ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร	โสตาบัน	√			อนัตตลักขณสูตร	อรหันต์	- รัตติกัญญ	กลุ่มปัญญาวัคคีย์		
๒	พระกาฬทายี		อรหันต์	√					- ผู้ยังสกุลที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส	กลุ่มเจ้าชายศากยะ		
๓	พระนันทะ						พาดูนางฟ้า	อรหันต์	๑.) ผู้สำรวจมอินทรีย์ ๖ ๒.) ผู้มีความเกื้อกูลในปฏิภาณ			- พระอนุชาต่างมารดา
๔	พระราหุล				√		ราหุลโหวทสูตร วิปัสสนา	อรหันต์	- ผู้ไคร้ในการศึกษา			สามเณรรูปแรก พระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์
๕	พระอุบาลี								- ผู้ทรงไว้ซึ่งพระวินัย			รับพุทธชนาญาติให้วินิจฉัยอธิกรณ์ ๓ เรื่อง คือ การตัดจกวัตต, อชชุกวัตต และกุมารกัสสปวัตต
๖	พระภัททิสยะ							อรหันต์	- ผู้เกิดในตระกูลสูง			เปล่งอุทาน : "สุขหนอๆ"
๗	พระอนุรุทธะ						มหาปริสวิตก ๘	อรหันต์	- ผู้มีทิพยจักขุญาณ			โอรสพระเจ้าอมิตตทนะ(ลูกน้อง)
๘	พระอานนท์						- โอวาทของพระ ปุลณณมันตานีบุตร	โสตาบัน อรหันต์	๑.) พหุสูต ๒.) มีสติ ๓.) มีคติ ๔.) มีความเพียร ๕.) เป็นพุทธอุปัฏฐาก			- โอรสพระเจ้าสุกโกทนะ - ขอพร ๘ ประการ - บรกรรมหัตผลระหว่างอิริยาบถ - นิพพานกลางอากาศเหนือแม่น้ำ โรหิณี (กั้นแดนศากยะ/โกลิยะ)
๙	พระนาลกะ						โมโนยปฏิบัติ	อรหันต์	- ป่าเพ็ญโมโนยปฏิบัติ			หลานอลิตตดาบส
๑๐	พระปุลณณมันตานีบุตร							อรหันต์	- ธรรมกถึก			- หลานพระอัญญาโกณฑัญญะ - พระอัญญาโกณฑัญญะบวชให้ - เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม ๑๐ ประการ
๒. กรุงพาราณสี												
๑	พระอรุเวลกัสสปะ	ทรมานด้วยฤทธิ์จนลตทิจฐิติได้		√			อาทิตตปริยายสูตร	อรหันต์	- ผู้มีบริวารมาก	กลุ่มชฎิล ๓ พี่น้อง	บรกรรมพร้อมบริวาร ๑๐๐๓ รูป	

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	ก่อนอุปสมบท		การอุปสมบท			หลังอุปสมบท			สังกัดกลุ่ม	หมายเหตุ
		ฟังธรรม	บวรลุลธรรม	เอหิภิกข	ติสรณ	ญัตติย	ฟังธรรม	บวรลุลธรรม	เอตทัคคะ		
๓. กรุงราชคฤห์/แคว้นมคธ											
๑	พระสารีบุตร	จากพระอัสสี	โสตาบัน	√			เวทนาปริคคหสูตร	อรหันต์	- ผู้มีปัญญามาก	กลุ่มเมืองนาลันทา	- บวรลุลธรรมหลังบวช ๑๕ วัน - เป็นผู้มีความรู้พิเศษ เช่น เป็นธรรมเสนาบดี, อัครสาวกขวา - อริราชทูตอยู่ที่วัดเชตวัน
๒	พระขฑิรณียเรวตะ				√	√		อรหันต์	- ผู้อยู่ป่า(ชอบพำนักในป่าตะเคียน)		น้องชายพระสารีบุตร (หนีบวช)
๓	พระอุปเสน						(บำเพ็ญเพียร)	อรหันต์	- ผู้นำมาซึ่งความเลื่อมใสโดยรอบ ในหมูชนทั้งชั้นสูงและชั้นต่ำ		- น้องชายพระสารีบุตร - ตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์ (มีศิษย์๕๐๐)
๔	พระโมคคัลลนะ	จากพระสารีบุตร	โสตาบัน	√			อุบายแก้งวง ๘ ข้อ	อรหันต์	- ผู้มีฤทธิ์	เมืองโกสิลิตคาม	- บวรลุลธรรมหลังบวช ๗ วัน - อริราชทูตอยู่ที่วัดเวฬุวัน
๕	พระมหากัสสปะ	โอวาท ๓ จากพระศาสดา						อรหันต์	- ผู้ทรงชุตงค์	เมืองมหาติฏฐ	- เป็นภิกษุด้วยโอวาท ๓ - เป็นประธานทำสังคายนา ๑
๖	พระราธะ					√(รูปแรก)	โอวาทเรื่องขันธ และไตรลักษณ์	อรหันต์	- ด้านปฏิภาณ (ญาณแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนา)		- พระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์
๗	พระปิณฑโกลการทวาชะ							อรหันต์	- ผู้บันลือสีหนาท		เป็นผู้สมบุรณ์ด้วยอินทรีย์ ๓
๘	พระมหาบันถกะ				√	√		อรหันต์	- ผู้เจริญภาวนา		- หลานธนเศรษฐี - อาสาเป็นภักตฤทศก
๙	พระจุพบันถกะ				√	√	อุบายลูปผ้าขาว	อรหันต์	- ผู้ชำนาญในมโนมยิทธิ		- หลานธนเศรษฐี - มีปัญญาที่บ
๑๐	พระโสณกุฎทกัณณะ						จากพระมหากัจจายนะ	อรหันต์	- ผู้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ	อวันตชนบท	- บวชเณร ๓ ปีจึงจะได้อบวช - ศิษย์พระมหากัจจายนะ
๑๑	พระกุมารกัสสปะ				√	√	ปัญหาพยากรณ์ ๑๕ ข้อ	อรหันต์	- ด้านจิตรภา (แสดงธรรมได้วิจิตร)		- แม้ตั้งท้องก่อนเป็นภิกษุณี - บุตรบุญธรรมพระเจ้าปเสนทิโกศล
๔. กรุงสาวัตถี											
๑	พระลูกอุณภูภททียะ						จากพระศาสดา จากพระสารีบุตร	โสตาบัน อรหันต์	- มีเสียงไพเราะ		- รูปร่างเล็กเตี้ยเหมือนเณร
๒	พระสุภูติ						จากพระศาสดา	อรหันต์	๑.) อรณวิหาร(เจริญเมตตาตามาน) ๒.) ทักขิไณยบุคคล		- บุตรของสุนนเศรษฐี
๓	พระกังขาเรวตะ	อนุพุทธิกถา					(บำเพ็ญเพียร)	อรหันต์	- ผู้ยินดีในมานสมาบัติ		- มักสงสัยในกบปียวัตตุ

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	ก่อนอุปสมบท		การอุปสมบท			หลังอุปสมบท			สังกัดกลุ่ม	หมายเหตุ
		ฟังธรรม	บรรลุลหกรรม	เอหิภิกข	ติสรณ	ญัตติข	ฟังธรรม	บรรลุลหกรรม	เอตทัคคะ		
๔	พระวักกลี						จากพระศาสดาที่หน้าผา	อรหันต์	- สัทธาวิมุตติ(พ้นกิเลสด้วยศรัทธา)		- หลงไหลในพระรูปโฉม
๕	พระโกณฑธานะ						คาถา ๒ คาถา	อรหันต์	- ผู้จับสลากเป็นปฐม		- มีรูปผู้หญิงเดินตาม
๖	พระวังคีสะ						กรรมฐานอาการ ๓๒	อรหันต์	- มีปัญญาปฏิภาณฉลาดในการผูกเป็นบทบาทคาถา		- มีมนต์พิเศษ คือ ฉวสีสมนต์
๗	พระมหาโกฏฐิตะ	ผลิตผ้าถุงหมขของคฤหัสถ์	อรหันต์			√			- ผู้แตกฉานในปฏิสัมภิทา ๔		- มีพระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์ และพระโมคคัลลานะเป็นพระอาจารย์ - บรรลุพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ ๔, วิโมกข์ ๘ และวิชชา ๓
๘	พระโสภิตะ							อรหันต์	- ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ		- สังขมวสี ๕
๙	พระนันทกะ							อรหันต์	- ให้อิวาทแก่นางภิกษุณี		- ฉลาดในการแสดงธรรมแก่บริษัท
๑๐	พระสาคตะ							อรหันต์	- ผู้ฉลาดในเตโชภสณ		- ต้นบัญญัติสุรา
๕. นครอื่น ๆ											
๑	พระมหากัจจายนะ		อรหันต์	√					- ผู้อธิบายเนื้อความย่อให้พิสดาร (ภัทเทกรัตตสูตร)	กรุงอุชเชนี	- ปุโรหิตของพระเจ้าจันทรปัชโชต - ทูลแก้ไขพุทธบัญญัติ ๕ ข้อ
๒	พระโสณโกปิวิสะ	อนุพุทธิกถาและอริยสัง ๔					ความเพียรกับพิน ๓ สาย	อรหันต์	- ผู้ปรารถนาความเพียร (จงกรมจนเท้าแตก)	นครจำปา	- เป็นสุขุมาลชาติ มีโลมาที่ละเอียดย่ออันที่ฝ่าเท้า
๓	พระรัฐपालะ							อรหันต์	- ผู้ออกบวชด้วยศรัทธา	ถูลโกฏฐิตนิคม	- แสดงธรรมเทศ ๔ แก่พระเจ้าโกธัพยะ
๔	พระบิลินทวัจณะ							อรหันต์	- ผู้เป็นที่รักใคร่เจริญใจขอเทวดา		- ชอบพูดว่า "วสละ" (คนถ้อย)
๕	พระมหากัปปินะ	อนุพุทธิกถา (แสดงเฉพาะตนและบริวาร)	โสดาบัน	√			อนุพุทธิกถา (แสดงแต่พระเทวีและบริวาร)	อรหันต์	- ให้อิวาทแก่ภิกษุบริษัท	กุกกุวัตตี แคว้นมัททรัฐ	- ออกบวชพร้อมบริวาร ๕๐๐ - ชอบอุทาน : "สุขหนอ ๆ"
๖	พระสีวลี	ปลงผม ๑ ใน ๔ ของศีระะ ปลงผม ๒ ใน ๔ ของศีระะ ปลงผม ๓ ใน ๔ ของศีระะ ปลงผมหมดศีระะ	โสดาบัน สกทาคามี อนาคามี อรหันต์			√			- ผู้มีลาภมาก	เมืองโกสิยะ	- โอรสของพระนางสุปวาสา อยู่ในนครรภินาน ๗ปี ๗ เดือน ๗ วัน - ออกบวชในสำนักพระสารีบุตร
๗	พระพาหิยทารุจริยะ	ไตรสิกขา	อรหันต์						- ขิปปาภิญญา(ตรัสรู้เร็ว)	แคว้นพาหิยะ	- พรหมชั้นสุทธาวาสเดือนสติ - นิพพานขณะแสวงหาบิหาร
๘	พระพากุละ					√	บำเพ็ญกรรมฐาน ๗ วัน	อรหันต์	- ผู้มีอาพาธน้อย	นครโกสัมพี และกรุงพาราณสี	- ตระกูลเศรษฐี ๒ ตระกูลเลี้ยง - อายุ ๕ วัน อยู่ในท้องปลา
๙	พระทัฬหฬลบุตร	มีตจรตศีระะ (บวชเณร ๗ ขวบ)	อรหันต์			√			- ผู้แต่งตั้งปลาดเสนาสนะ (ภัตตูกเทศก์ และ เสนาสนคาหาปกะ)	แคว้นมัลละ	- บรรลุลหกรรมพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ ๔ และอภิญญา ๖ - นิพพานกลางอากาศ

ประวัติอนุพุทธที่สำคัญ ๆ

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	หัวข้อ	รายละเอียด	หมายเหตุ
๑. กรุงกบิลพัสดุ์				
๑	พระอัญญาโกณฑัญญะ	๑.) ชาตินาม :	- บุตรพราหมณ์มหาศาล ในหมู่บ้านพราหมณ์โทณวัตต - จบไตรเพท และรู้ลักษณะมนต์ (ทำนายลักษณะได้)	
		๒.) บทบาทสำคัญก่อนบวช :	- อยู่ในคณะพราหมณ์ ๑๐๘ ที่ทำนายพระลักษณะ และได้เข้าทำนายรอบ ๘ คนสุดท้าย เป็นคนเดียวที่ทำนายว่าเจ้าชายสิทธัตถะต้องออกบวชเป็นศาสดาเอกของโลกอย่างแน่นอน - หัวหน้ากลุ่มปัญจวัคคีย์ - อุบัติรากพระมหาบุรุษขณะบำเพ็ญทุกรกิริยา ๖ ปี	- ในคราวที่พระมหาบุรุษประสูติได้ ๕ วัน - บัญจวัคคีย์ : ๑.โกณฑัญญะ, ๒.วิปปะ ๓.ภัททิยะ, ๔.มหานามะ, ๕.อัสสชิ
		๓.) พังกรรม :	๓.๑) ปฐมเทศนา = "ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร" " สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับไปเป็นธรรมดา" ๓.๒) อนัตตลักขณสูตร	- จบพระธรรมเทศนาได้รับบรรลุโสดาปภูมิผล - ได้ชื่อนามว่า "อัญญาโกณฑัญญะ" แปลว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ - พังหลังบวชแล้ว ได้รับบรรลุเป็นพระอรหันต์
		๔.) การอุปสมบท :	- แบบเอหิภิกขุอุปสัมปทา : " เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันแรกกล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อถึงที่สุดทุกข์โดยชอบ	- ก่อนบวชท่านบรรลุเป็นพระโสดาบัน จึงต้องมีสหาย คือ เพื่อถึงที่สุดทุกข์โดยชอบ (หากเป็นพระอรหันต์แล้วจะไม่มีสหายนี้) - บวชพร้อมกับอีก ๔ รูป
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้รัตัญญู	- ผู้รัตราตรี หมายถึง ท่านได้รับการอุปสมบทก่อนภิกษุรูปอื่นทั้งหมดในพระพุทธศาสนา
		๖.) การปรินิพพาน :	- ในป่าฉัททันตสระ ก่อนพระพุทธเจ้าปรินิพพาน	- อยู่ในป่านี้ช่วงบั้นปลายนานถึง ๑๒ ปี
๒	พระกาฬทายี	๑.) ชาตินาม :	- บุตรมหาอำมาตย์ ในกรุงกบิลพัสดุ์ - เป็นสหชาติกับพระมหาบุรุษ	- เดิมชื่อ "อุทายี" แต่มีวิชา จึงได้ชื่อว่า "กาฬทายี" แปลว่า อุทายีมีวิชา
		๒.) บทบาทสำคัญก่อนบวช :	- พระเจ้าสุทโธทนะสั่งให้กาฬทายีอำมาตย์พร้อมบริวาร ๑,๐๐๐ ไปทูลเชิญเสด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามายังกรุงกบิลพัสดุ์ในครั้งที่ ๑๐ - ทูลเชิญเสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์ตอนหมันตฤ	- ภารกิจสำเร็จ และท่านพร้อมบริวารได้บวชและเดินทางล่วงหน้าไปแจ้งข่าวการเสด็จของพระศาสดาจากกรุงราชคฤห์ไปกรุงกบิลพัสดุ์ระยะทาง ๖๐ โยชน์ ใช้เวลา ๖๐ วัน จึงถึง
		๓.) พังกรรม :	- ไม่ระบุรายละเอียด	- ได้ฟังธรรมจึงบรรลุอรหันต์ แล้วขอบวช
		๔.) การอุปสมบท :	- แบบเอหิภิกขุอุปสัมปทา : " เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันแรกกล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์	- ก่อนบวชท่านบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว - บวชพร้อมบริวาร ๑,๐๐๐
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้ยังสกุลที่ยังไม่เสื่อมใสให้เสื่อมใสในพระพุทธศาสนา	- ท่านเทศสอนเก่งจนมหาชนเสื่อมใสมาก
		๖.) การปรินิพพาน :	- ไม่ระบุรายละเอียด	

ประวัติอนุพุทธที่สำคัญ ๆ

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	หัวข้อ	รายละเอียด	หมายเหตุ
กรุงกบิลพัสดุ์				
๓	พระนันทะ	๑.) ชาตินาม :	- พระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ กับพระนางมหาปชาบดีโคตมี ผู้ครองนครกบิลพัสดุ์	- เมื่ออยู่ในครรภ์มารดาทำให้บรรดาประยูรญาติมีความรำเริงยินดีใครจะเห็น จึงได้นามว่า " นันทกุมาร "
		๒.) เหตุที่ออกบวช :	- บวชเพราะเกรงใจพระผู้มีพระภาคเจ้า	- ถือบวชตามเสด็จในวันอาวาหังกลาภิเษกของตนกับนางชนบทกัลยาณี
		๓.) พึงธรรม :	- อุบายพาขมนางฟ้า	- ท่านทำความเพียรเพื่อหวังได้นางฟ้า
		๔.) การอุปสมบท :	- ไม่ระบุรายละเอียด	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้สำรวมระวิงอินทรีย์ ๖ และเป็นผู้ถือกุลในปฏิภาน	
		๖.) การปรินิพพาน :	- ไม่ระบุรายละเอียด	
๔	พระราหุล	๑.) ชาตินาม :	- พระราชโอรสของเจ้าชายสิทธัตถะ กับ นางยโสธรา(พิมพา)	
		๒.) เหตุที่ออกบวช :	- พระนางยโสธราให้ไปทูลขอราชสมบัติ ทรงประทานอริยทรัพย์โดยให้ออกบวช	
		๓.) การบรรพชา :	- รับสรณคมน์ ๓ โดยพระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์	- สามเณรรูปแรกในพระศาสนา
		๔.) การบรรลุธรรม :	- ณ สวนมะม่วง ในกรุงราชคฤห์ ได้ฟังธรรมจากพระศาสดาได้แก่ ราชูโลวาท เป็นต้น เจริญวิปัสณาแล้วได้สำเร็จอรหัตผล	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้ใคร่ในการศึกษา	
		๖.) การปรินิพพาน :	- ไม่ระบุรายละเอียด	
๕	พระอุบาลี	๑.) ชาตินาม :	- บุตรนายช่างกลบก ในกรุงกบิลพัสดุ์	
		๒.) เหตุที่ออกบวช :	- ออกบวชตามเจ้าศกยะทั้ง ๕ พระองค์ คือ กัททียะ, อนุรุธะ, อานันทะ, ภุ, และกิมพิละ รวมทั้งเทวทัต ซึ่งเป็นเจ้าโกลิยะ	
		๓.) การอุปสมบท :	- ณ อนุยีนิกม แคว้นมัลละ	- บวชก่อนเจ้าชายทั้ง ๖ พระองค์
		๔.) เอตทัคคะ :	- ผู้ทรงไว้ซึ่งพระวินัย	- ท่านศึกษาและทรงจำพระวินัยปิฎกแม่นยำ
		๕.) หน้าที่สำคัญ :	- รับพระพุทธานุญาตให้เป็นผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ ๓ เรื่อง คือ การตัดจกวัตถุ, อัชชววัตถุ และกุมารกัสนปวัตถุ - เมื่อพระตถาคตปรินิพพานแล้ว ท่านกระทำสังคายนาพระวินัย	
		๖.) การปรินิพพาน :	- ไม่ระบุรายละเอียด	

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	หัวข้อ	รายละเอียด	หมายเหตุ
๖	พระอนุรุทธะ	๑.) ชาตัญญู :	- พระโอรสของพระเจ้าอมิตโตะ(อนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ) - มีพระเชษฐา คือ พระมหานามะ และพระกนิษฐาภคินี คือ พระนางโรหิตี	- นับเป็นลูกพี่ลูกน้องกับพระพุทธองค์ - มีพี่น้องรวมท่านด้วยเป็น ๓ พระองค์ - ท่านไม่รู้จักคำว่า "ไม่มี" เลย
		๒.) เหตุที่ออกบวช	- ออกบวชตามเจ้าศากยและโกลิยะทั้ง ๕ พระองค์ คือ ภัททิยะ, อาฬหะ, ฤค, กิมพิละ และเทวทัต รวมทั้งอุบาลี เป็น ๖	- ท่านเห็นว่าการครองราชเป็นเรื่องยุ่งยาก มีกิจที่ต้องทำมาก จึงเปลี่ยนใจออกบวช
		๓.) การอุปสมบท :	- ณ อนุปิยนิกม แคว้นมัลละ	
		๔.) การบรรลุธรรม :	- ตรัสตรอง "มหาปุริสูติก ๘" ๑. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีความปรารถนาล้น ๒. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้สิ้นโศก ๓. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้สัจ ไม่ยินดีในหมู่คณะ ๔. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้ปรารถนาคบเพื่อน ๕. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีสติมั่นคง ๖. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีใจมั่นคง ๗. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้มีปัญญา ๘. ธรรมนี้เป็นธรรมของผู้ยินดีในธรรมที่ไม่เห็นข้า	- ณ ป่าป่าจีนวังสมฤคทายวัน (เดิมที่เรียนกรรมฐานอยู่ในสำนักพระสารีบุตร)
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้มีทิพยจักขุ	- ยกเว้นแต่เวลานั้นเท่านั้น เวลานั้นท่านยอมพิจารณาแลดูหมู่สัตว์ทั้งปวงด้วยทิพยจักขุ
		๖.) การปรินิพพาน :	- ไม่ระบุรายละเอียด	
๗	พระอานนท์	๑.) ชาตัญญู :	- พระโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ(พระกนิษฐาภคินีของพระเจ้าสุทโธทนะ) กับ พระนางกสิกาโคดม - เป็นสหชาติกับพระพุทธองค์	
		๒.) เหตุที่ออกบวช	- ออกบวชตามเจ้าศากยและโกลิยะทั้ง ๕ พระองค์ คือ ภัททิยะ, พระอนุรุทธะ, ฤค, กิมพิละ และเทวทัต รวมทั้งอุบาลี เป็น ๖	
		๓.) การอุปสมบท :	- ณ อนุปิยนิกม แคว้นมัลละ	
		๔.) การบรรลุธรรม :	- ได้ฟังโอวาทของพระปณณันทนินบุตร ----> บรรลุพระโสดาบัน - ท่านบรรลุอรหัตผลก่อนวันทำสังคายนา ๑ วัน ในระหว่างอิริยาบถ ทั้ง ๔ คือ ระหว่างกำลังล้มตัวลงนอน	
		๕.) หน้าที่สำคัญ :	- ทูลขอพร ๘ ประการในการเข้ารับเป็นพุทธอุปัฏฐาก ๑. อย่าประจานจิรวรอันประณีตแก่ข้าพระองค์ ๒. อย่าประจานบิดบาตรอันประณีตแก่ข้าพระองค์ ๓. อย่าโปรดให้ข้าพระองค์อยู่ในที่ประทับของพระองค์ ๔. อย่าทรงพาข้าพระองค์ไปในที่นิมนต์ ๕. จงเสด็จไปสู่ที่นิมนต์ที่ข้าพระองค์รับเขาไว้ ๖. ให้ข้าพระองค์พาบริษัที่เข้ามาแต่ที่ไกลเข้าเข้าได้ทันที ๗. ถ้าความสงสัยของข้าพระองค์เกิดขึ้นเมื่อใด ขอให้เข้าเฝ้าทูลถามได้เมื่อนั้น ๘. ถ้าพระองค์ทรงแสดงธรรมเทศนาเรื่องใดในที่ลับหลังข้าพระองค์ ของพระองค์มาตรัสบอกธรรมเทศนานั้นแก่ข้าพระองค์ด้วย	- คุณและโทษแห่งพร ๘ ประการ ๑. พร ๔ ข้อแรก เพื่อกันคนครหานินทาว่าท่านเห็นแก่ลาภจึงมาบำรุงพระศาสนา ๒. พร ๓ ข้อเบื้องปลาย เป็นกิจของอุปัฏฐากที่พึงกระทำ ๓. พรข้อสุดท้าย ป้องกันผู้ติเตียนได้ว่า แม้เรื่องเพียงเท่านี้ก็ไม่รู้
		๖.) เอตทัคคะ :	- เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ๕ อย่างคือ เป็นพหูสูต, มีสติ, มีคิ, มีความเพียร, และเป็นพุทธอุปัฏฐาก	
		๗.) หน้าที่สำคัญ :	- เมื่อพระตถาคตปรินิพพานแล้ว ท่านกระทำสังคายนาพระธรรมวินัยในส่วนสุดท้ายคตินิพพาน และพระอภิธรรมปิฎก	
		๘.) การปรินิพพาน :	- ท่านหาะขึ้นเหนือแม่น้ำโรหิตี เขตกันแดนระหว่างศากยวงศ์และโกลิยวงศ์ แสดงธรรมแก่มนุษย์และเทวดา ในที่สุดแห่งธรรมเทศนา ท่านแสดงฤทธิ์หลายอย่างแล้วตั้งสัตย์อธิษฐานว่า เมื่อนิพพานแล้วให้อริราชศัตรูลงสู่พื้นดินทั้งสองฝั่งเท่าๆกัน เพื่อป้องกันมิให้ชนทั้ง ๒ พวกวิวาทกัน ครั้นอธิษฐานเสร็จก็นิพพาน	

กรุงพาราณสี

๘	พระอรุเวลกัสสปะ	๑.) ชาติภูมิ :	- เกิดในสกุลพราหมณ์กัสสปโคตร - มีน้องชาย ๒ คน คือ นทีกัสสปะ และ คยากัสสปะ - ออกบวชเป็นชฎิล บำเพ็ญพรตบูชาไฟ อยู่ที่อรุเวลา แคว้นมคธ มีบริวาร ๕๐๐ คน	- น้องชายทั้ง ๒ มีที่พำนักเรียงรายกันไปตามสายน้ำ นทีกัสสปะมีบริวาร ๓๐๐ คน คยากัสสปะมีบริวาร ๒๐๐ คน
		๒.) เหตุที่ออกบวช :	- เห็นว่าลัทธิของตนไม่มีแก่นสาร จึงลอบบริวารของตนแล้วขอบวช	- ฝ่ายน้องทั้ง ๒ เมื่อเห็นบริวารจึงนำบริวารมาดู และได้ขอบวชตาม
		๓.) การอุปสมบท :	- เอหิกขุอุปสัมปทา : ยังไม่บรรลุนิพพาน	- รวมทั้งสิ้น ๑,๐๐๓ คน
		๔.) การบรรลุนิพพาน :	- เมื่อท่านอินทรียกแก้วแล้วจึงแสดง " อาทิตตปริยายสูตร "	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้มีบริวารมาก	- ท่านรู้จักเอาใจบริษัท ด้วยการสงเคราะห์ด้วยอามิสและธรรมะ
		๖.) บทบาทสำคัญ :	- ช่วยพระศาสดาประดิษฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ ณ ลัฏฐิวัน(สวนตาลหนุ่ม) กรุงราชคฤห์ พระศาสดาทรงแสดง อนุปปทิกขา และอริยสัจ ๔ ---- พระเจ้าพิมพิสารพร้อมบริวาร ๑๑ นหุตได้ดวงตาเห็นธรรม ส่วน ๑ นหุต ตั้งอยู่ในพระรัตนตรัย	- ท่านเป็นผู้ที่มหายานในแคว้นมคธนับถือมาก เมื่อท่านบวชในพุทธศาสนาจึงทำให้ชนเป็นอันมากเปิดใจนับถือพุทธศาสนาตาม
		๗.) การปรินิพพาน :		

กรุงราชคฤห์/แคว้นมคธ

๘	พระสารีบุตร	๑.) ชาติภูมิ :	- ชื่อเดิม "อุปติสสะ" - บิดาชื่อ "วังคันทพราหมณ์" เป็นนายบ้านนาลกะ(นาลันทา) - มารดาชื่อ "นางสารีพราหมณี"	- ท่านมีน้องชาย ๓ คน คือ พระจุนทะ, พระอุปเสน, และพระเวระตะ (ออกบวชหมด) มีน้องสาว ๓ คน คือ นางจारा, นางอุปจारा, และนางสีสุปจारा
		๒.) เหตุที่ออกบวช :	- เห็นว่าการเที่ยวดูมหรสพไม่มีสาระ จึงไปบวชเป็นศิษย์ของสัทธชัยปริพาชก แต่ยังไม่เป็นที่พอใจ จึงออกแสวงหาต่อไป พบพระอัสสชิ ได้ฟังธรรมโดยย่อ แล้วได้ดวงตาเห็นธรรมจึงนำธรรมนั้นไปเล่าให้เพื่อนรักชื่อโกลิตะ ก็ได้ดวงตาเห็นธรรมเช่นกัน จึงพากันไปเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อขอลบวช	- ใจความย่อของธรรมนั้นคือ " ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงแสดงเหตุ และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น "
		๓.) การอุปสมบท :	- เอหิกขุอุปสัมปทา : ภิภุชทั้งหลายพากันเรียกว่า "สารีบุตร"	- ก่อนเป็นพระโสดาบันแล้ว
		๔.) การบรรลุนิพพาน :	- ณ ถ้าสุภราชดา เขาคิชฌกูฏ กรุงราชคฤห์ หลังอุปสมบท ๑๕ วัน ฟังเทศนาชื่อ " เวทนาปริคคหสูตร " ที่ทรงแสดงแก่ปริพาชกชื่อว่า ทิฆนขพราหมณ์ ท่านพระสารีบุตรบรรลุพระอรหันต์ขณะถวายงานพัดอยู่เบื้องพระปฐมฐานันท์	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้มีปัญญามาก	- สามารถแสดงธรรมจักรข และอริยสัจ ๔ ได้กว้างขวางพิสดารเหมือนพระพุทธองค์
		๖.) คุณธรรมพิเศษ :	- พระศาสดาทรงยกย่องคุณความดีของท่านหลายประการ ยกมาเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้ ๑. เป็นผู้มีความอนุเคราะห์เพื่อนบรรพชิตด้วยกัน ๒. เป็นอัครสาวกเบื้องขวา : แนะนำให้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลได้ ๓. เป็นธรรมเสนาบตี คู่กับพระศาสดาที่เป็น พระธรรมราชา ๔. มีปฏิภาณในการแสดงธรรมเทศนา ๕. เป็นผู้มีความกตัญญูตถเวที	- แนะนำสั่งสอนและให้โอวาทแก่สหธรรมิก - เปรียบเหมือนมารดาผู้ให้กำเนิด - ชี้แจงแสดงให้ผู้ฟังเข้าใจได้ชัดเจน - ท่านนับถือพระอัสสชิเป็นอาจารย์ เวลานอนท่านจะหันศีรษะไปทางทิศที่พระอัสสชิอยู่ - พระจุนทะ(น้องชาย) ทำการฉาบปัดกิจวัตรแล้วนำอิฐมาตีไปถวายพระศาสดา ทรงให้ก่อเจดีย์ประดิษฐานไว้ที่วัดพระเชตวัน
		๗.) การปรินิพพาน :	- นิพพานในห้องที่ตนคลอด ด้วยโรคปักษีจักษภาพาร(ท้องร่วง) ก่อนนิพพานได้แสดงธรรมโปรดมารดาจนบรรลุพระโสดาบัน	

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	หัวข้อ	รายละเอียด	หมายเหตุ
กรุงราชคฤห์/แคว้นมคธ				
๑๐	พระโมคคัลลานะ	๑.) ชาติภูมิ :	- ชื่อเดิม "โกธิตะ" - เป็นบุตรของพราหมณ์ที่เป็นนายบ้าน ชื่อ โกธิตะ - มารดาชื่อ "นางโมคคัลลิตพราหมณี"	
		๒.) เหตุที่ออกบวช	- เห็นว่าการศึกษามหากรรมวิธีไม่มีสาระ จึงไปบวชเป็นศิษย์ของสัทยชัยปริพาชก แต่ยังไม่เป็นที่พอใจ จนอุปนิสัยพบพระอัสสชิและได้ฟังธรรมและได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วจึงนำเนื้อความแห่งธรรมนั้นมาเล่าให้ท่านฟัง ท่านก็ได้ดวงตาเห็นธรรมเช่นกัน จึงชวนกันไปเข้าเฝ้าพระศาสดาเพื่อทูลขอบวช	- ใจความย่อของธรรมนั้นคือ " ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงแสดงเหตุ และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น "
		๓.) การอุปสมบท :	- เอิทธิกขุอุปสัมปทา : ภิกษุทั้งหลายพากันเรียกว่า "โมคคัลลานะ"	- ก่อนเป็นพระโสดาบันแล้ว
		๔.) การบรรลุธรรม :	- ณ บ้านกัลลวาลมุตตคาม แคว้นมคธ หลังอุปสมบท ๗ วัน เกิดความโง่งมงายจนอ่อนใจ พระศาสดาทรงแนะนำอุปายสำหรับระงับความง่วง ๘ ประการ คือ ๑. เมื่อเรามีสัญญาอย่างไร ความง่วงนั้นย่อมครอบงำได้ เธอควรทำใจถึงสัญญานั้นให้มาก จะละความง่วงนั้นได้ ๒. หากยังละไม่ได้ เธอควรตริตรองพิจารณาธรรมตามที่ตนได้ฟังและเรียนมาแล้ว ด้วยใจของเธอเอง จะละความง่วงนั้นได้ ๓. หากยังละไม่ได้ เธอควรสาธยายธรรมตามที่ตนได้ฟังและเรียนมาแล้วโดยพิสดาร จะละความง่วงนั้นได้ ๔. หากยังละไม่ได้ เธอควรยอหนุทั้งสองข้าง และลูบหน้าด้วยฝ่ามือ จะละความง่วงนั้นได้ ๕. หากยังละไม่ได้ เธอควรลุกขึ้นยืน ลูบหน้าตาด้วยหน้าเหลี่ยมดูทิศทั้งหลาย แหงนดูดาวนักษัตรฤกษ์ จะละความง่วงได้ ๖. หากยังละไม่ได้ เธอควรทำใจถึงอาโลกสัญญา คือ ความสำคัญในแสงสว่าง ตั้งความสำคัญว่าเป็นกลางวัน ทั้งกลางวันและกลางคืน ทำจิตอันมีแสงสว่างให้เกิด จะละความง่วงได้ ๗. หากยังละไม่ได้ เธอควรอธิษฐานจงกรม ส้ารวมอินทรีย์ มีจิตไม่คิดไปภายนอก จะละความง่วงได้ ๘. หากยังละไม่ได้ เธอควรสำเร็จศีลโศยาสน์ มีสติสัมปชัญญะ ตั้งใจว่าจะลุกขึ้น พอเธอตื่นแล้วควรรีบลุกขึ้น ด้วยการตั้งใจว่าจะไม่ประจบสุขในการนอน, การเอนหลัง และการเคลิ้มหลับ - พระศาสดาทรงให้โอวาทอีก ท่านปฏิบัติตามโอวาทนั้นและได้สำเร็จพระอรหัตผลในวันนั้นเอง	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้มีฤทธิ์มาก	
		๖.) คุณธรรมพิเศษ :	- พระศาสดาทรงยกย่องคุณความดีของท่านหลายประการ ยกมาเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้ ๑. เป็นผู้มีความอนุเคราะห์เพื่อนบรรพชิตด้วยกัน ๒. เป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย : แนะนำให้ตั้งอยู่ในธรรมเบื้องสูงได้ ๓. เป็นผู้เข้าใจในนวัตรกรรม คือ การก่อสร้าง	- แนะนำสั่งสอนและให้โอวาทแก่สหธรรมิก - เปรียบเหมือนนางนมผู้เลี้ยงทารกที่เกิดแล้ว - ท่านควบคุมการก่อสร้างบุพพาราม ในเมืองสาวัตถี
		๗.) การปรินิพพาน :	- ท่านนิพพานก่อนพระพุทธเจ้า ถูกโจรผู้ร้ายทุบตีจนร่างแหลกเหลว แต่ท่านยังไม่มรณะ เยียวยออีกภาพด้วยฉนวนแล้วจึงเหาะไปทูลลาพระศาสดา แล้วกลับมาปรินิพพานยังที่เกิดเหตุ	- นิพพานหลังพระสารีบุตร ๑๕ วัน - พระศาสดาเสด็จมาตามปณิกแล้วรับสั่งให้ ก่อเจดีย์เก็บอัฐิธาตุไว้ ที่ใกล้ประตู่วัดเวฬุวัน

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	หัวข้อ	รายละเอียด	หมายเหตุ
กรุงราชคฤห์/แคว้นมคธ				
๑๑	พระมหากัสสปะ	๑.) ชาติภูมิ :	- ชื่อเดิม "ปิณฑลิ" - เป็นบุตรกบิลพราหมณ์ กัสสปโคตร ในบ้านมหาติฏฐะ มคธรัฐ - เมื่ออายุ ๒๐ ปี ได้อาพาหวมงคลกับนางภัททกาปิลาณี อายุ ๑๖ ปี	- เมื่อแต่งงานแล้วคนทั้งคู่ไม่เคยถูกต้องเนื้อตัวกันเลย ครั้นเมื่อบิดามารดาเสียชีวิตแล้ว ทั้งคู่ได้ออกบวชมุ่งหมายเป็นพระอรหันต์ในโลก
		๒.) เหตุที่ออกบวช	- เบื่อหน่ายการครองเรือน และมุ่งหมายเป็นพระอรหันต์ในโลก	
		๓.) การอุปสมบท :	- พระศาสดาทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุ ด้วยประทานโอวาท๓ ดังนี้ ๑. กัสสปะ เธอพึงศึกษาว่า เราจักเข้าไปตั้งความละอาย และความเกรงใจไว้ในภิกษุที่เป็นผู้เฒ่า ปานกลาง และผู้ใหม่อย่างดีที่สุด ๒. เราจักพึงธรรมซึ่งประกอบด้วยกุศล เราจักตั้งใจพึงธรรมนั้นแล้วพิจารณาเนื้อความ ๓. เราจักไม่ละสติที่ไปในกาย คือ พิจารณาเอาร่างกายเป็นอารมณ์	
		๔.) การบรรลุธรรม :	- ป่าเพ็ญเพียร ๘ วัน ----> บรรลุอรหันต์	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้ทรงจุดธูป : ปกติท่านถือธูปจุด ๓ ข้อ คือ ๑. ถือนธูปผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร ๒. เทียมินขนาดเป็นวัตร ๓. อยู่ป่าเป็นวัตร	- พระศาสดาเคยขอให้เลิกถือธูปจุด ๒ ประการ ๑. เป็นการอยู่เป็นสุขในบัดนี้ ๒. อนุชนภายหลังจักได้ถือปฏิบัติตาม
		๖.) คุณธรรมพิเศษ :	- พระศาสดาทรงยกย่องคุณความดีของท่านหลายประการ เช่น ๑. พระศาสดาทรงแลกผ้าสังฆาฏิกับท่าน และตรัสว่ามีธรรมเป็นเครื่องอยู่เสมอด้วยพระองค์ เป็นผู้มักน้อย สันโดษ ตรัสสอนภิกษุทั้งหลายให้ถือเป็นแบบอย่าง ๒. เป็นผู้ไม่คะนองกาย วาจา ใจ ในตระกูลอยู่เป็นนิตย์ จิตไม่ข้องอยู่ในตระกูลเหล่านั้น เพิกเฉยแล้วมีจิตเป็นกลางเสมอ ๓. เป็นผู้ที่มีจิตประกอบด้วยเมตตาในเวลาแสดงธรรมแก่ผู้อื่น ๔. เป็นแบบอย่างแห่งผู้ประพฤติชอบ	
		๗.) หน้าที่สำคัญ :	- เป็นประธานสงฆ์ ทำปฐมสังคายนาพระธรรมวินัย ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา แห่งเวภารบรรพต กรุงราชคฤห์ มีภิกษุ ๕๐๐ รูปล้วนอรหันต์ชี่นฉฬภเข้าร่วม มีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นศาสนูปถัมภก ทำอยู่ ๘ เดือนจึงสำเร็จ	- เมื่อพระตถาคตปรินิพพานแล้วได้ ๗ วัน ท่านประชุมสงฆ์เพื่อทำสังคายนาพระธรรมวินัย ปรากฏเหตุสุภักที่ผู้บวชเมื่อแก่กล่าวจ้วงจาบพระธรรมวินัย
		๘.) การปรินิพพาน :	- ณ ระหว่างกลางกุกกุสัมปตบรรพตที่ ๓ ลูก ในกรุงราชคฤห์	

ลำดับ	ชื่ออนุพุทธ	หัวข้อ	รายละเอียด	หมายเหตุ
๔. นครอื่นๆ				
๑๒	พระมหากัจจายนะ	๑.) ซาติภูมิ :	- เป็นบุตรพราหมณ์ชื่อ กัจจายนะ กัจจายนะโคตร บุโรหิตของพระเจ้าจันทรปัชโชต แห่งกรุงอุชเชนี - จบไตรเพท - เป็นบุโรหิตต่อจากบิดา	
		๒.) เหตุที่ออกบวช	- ไปทูลเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้ามาประกาศพระศาสนาที่กรุงอุชเชนี	- ออกเดินทางพร้อมบริวาร ๗ คน
		๓.) การอุปสมบท :	- เอหิภิกขุอุปสัมปทา :	- บรรลุพระอรหันต์ก่อนบวช
		๔.) การบรรลุธรรม :	- พังกรรมเทศนาจบ ได้บรรลุอรหัตผลพร้อมบริวาร	
		๕.) เอตทัคคะ :	- ผู้อธิบายความย่อให้พิสดาร	
		๖.) บทบาทสำคัญ :	- เป็นผู้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่กรุงอุชเชนีแทนพระศาสดา - ทูลแก้ไขพุทธบัญญัติบางประการ ซึ่งขัดต่อวินัยที่กษัตริย์อุปสมบท ๕ ข้อ คือ ๑. ขอพุทธธานุญาตให้อุปสมบทกุลบุตร น้อยกว่า ๑๐ รูป ๒. ขอพุทธธานุญาตใช้รองเท้าเป็นชั้นๆ ๓. ขอพุทธธานุญาตอาบน้ำทุกวัน ๔. ขอพุทธธานุญาตใช้เครื่องลาด/ปู ที่ทำจากหนังสัตว์ มีหนังแพะหนังแกะ เป็นต้น ๕. ขอพุทธธานุญาตรับผ้าที่ทำจากทายกถวายลับหลัง	
		๗.) การปรินิพพาน :	- ไม่ระบุรายละเอียด	- ทำนิพพานหลังพระพุทธเจ้า